

MATERIÁL

I. Správa o štátnej politike starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí a o poskytnutej štátnej podpore Slovákom žijúcim v zahraničí za rok 2005

V roku 2005 pôsobil GSZS v rámci štruktúry Úradu vlády SR (zriadený uznesením vlády SR č. 1211/2001 k 1. 1. 2002) ako koordinačné, koncepčné a metodické pracovisko štátnej správy pre Slovákov v zahraničí. Plnil úlohu hlavného koordinátora a garanta tvorby a výkonu politiky štátu v oblasti slovenských menšín a komunít v zahraničí. Štatutárnym zástupcom GSZS bola splnomocnenkyňa vlády SR pre zahraničných Slovákov.

Výkon štátnej politiky vo vzťahu k slovenským menšinám a komunitám v zahraničí

Pri výkone štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí vychádzal GSZS z príslušných právnych noriem, dokumentov a vyhlásení (Ústava SR, Programové vyhlásenie vlády SR 2002, Deklarácia Národnej rady SR 1999), definujúcich a zastávajúcich princíp, podľa ktorého problematika slovenských menšín a komunít v zahraničí patrí k trvalým prioritám štátnopolitických záujmov SR a podľa ktorého sú Slováci v zahraničí uznávaní za integrálnu súčasť slovenského národa.

Pri realizovaní jednotlivých krokov zameraných na podporu slovenských komunít v zahraničí sa rešpektovalo pravidlo rovnakého prístupu k Slovákom žijúcim v zahraničí bez rozdielu rasy, pohlavia, náboženstva, straníckej a politickej príslušnosti, resp. bez diferenciacie krajín, v ktorých žijú.

Koordinačná činnosť

Jednou z hlavných úloh, ktorú GSZS priebežne plnil, bola jeho *koordinačná činnosť vo vzťahu k ústredným orgánom štátnej správy a ďalším inštitúciám na Slovensku*, ktoré sa parciálne venujú problematike Slovákov žijúcich v zahraničí. Medzi hlavné formy tejto činnosti v predmetnej oblasti patrili pravidelné zasadnutia medzirezortných pracovných komisií (*Komisia pre schvaľovanie projektov na pomoc krajským spolkom a organizáciám v zahraničí*, *Medzirezortná expertná pracovná skupina k príprave zákona o Slovákoch žijúcich v zahraničí*), ktoré hodnotili projekty krajanov uchádzajúcich sa o podporu z rozpočtovej kapitoly Úradu vlády SR a posudzovali stanoviská jednotlivých rezortov k predkladanému novému zákonu o Slovákoch žijúcich v zahraničí na rokovanie vlády SR a pod.

Pokiaľ ide o skôr uvedený poradný orgán štatutára GSZS - *Komisiu pre schvaľovanie projektov na pomoc krajským spolkom a organizáciám v zahraničí* - zasadala v roku 2005 v dvoch kolách, v ktorých vyhodnocovala žiadosti o dotácie, pričom prihliadala aj na odporúčania zo strany slovenských spolkov a organizácií v zahraničí a objektívne zvažovala priority pre jednotlivé slovenské menšiny a komunity v zahraničí. Výška finančných prostriedkov, účelovo viazaných v rozpočtovej kapitole Úradu vlády SR na pomoc krajským spolkom a organizáciám v zahraničí, predstavovala na rok 2005 sumu 12.650.000,- Sk.

V oboch kolách bolo predložených celkove 235 žiadostí o dotácie od 92 subjektov z 18 krajín a zo SZSZ v celkovej požadovanej sume 33 932 746,- Sk. Uvedená medzirezortná komisia odporučila prideliť finančné dotácie z rozpočtovej kapitoly Úradu vlády SR 145 žiadostiam z 18 krajín a 3 žiadostiam SZSZ v celkovej sume 12 650 000,- Sk. Zoznam predložených a odsúhlasených žiadostí o poskytnutie štátnej podpory Slovákom žijúcim v zahraničí je na internetovej stránke www.uszz.sk. *Zoznam predložených a schválených projektov Slovákov žijúcich v zahraničí (právnických a fyzických osôb) v roku 2005 tvorí Prílohu 1.*

Do prehľadu štátnej podpory Slovákom žijúcim v zahraničí treba uviesť aj finančné prostriedky poskytnuté z rezervy predsedu vlády SR: v roku 2005 bolo poskytnutých 500 000,- Sk Slovákom v Rumunsku na opravu povodňami poškodenej komunikácie medzi obcami Gataia a Butin a 150 000,- Sk Zväzu Slovákov v Chorvátsku na kultúrny dom v Jelisavci.

Pokiaľ ide o grantový systém Ministerstva kultúry SR, obsahoval Program č. 5 Pro Slovakia, v ktorom bol Podprogram 5.2 Kultúrne aktivity Slovákov žijúcich v zahraničí. Prostredníctvom tohto podprogramu rezort finančne podporoval projekty, ktoré boli zamerané na uchovávanie národného povedomia Slovákov žijúcich v zahraničí, udržiavanie kultúrnych tradícií, na posilňovanie ich vzťahu k materskej krajine, rodnej reči a kultúre. V roku 2005 zaznamenal spolu 114 projektov predložených krajskými organizáciami, spolkami a združeniami v požadovanej sume 14 556 861,- Sk, pričom príslušná medzirezortná komisia z nich schválila 89 projektov v celkovej sume 7 089 800,- Sk.

V prípade Ministerstva školstva SR, ktorého aktivity medzinárodnej spolupráce vyplývajúce z medzinárodných zmluvných dokumentov v oblasti školstva a z programu vlády SR po stránke organizačnej, hospodárskej, finančnej, materiálnej a administratívnej zabezpečuje priamo riadená organizácia – Dom zahraničných stykov, predstavovali finančné náklady na krajanov v roku 2005 sumu 33 037 820,- Sk. Tvorili ju nasledovné položky: mzdové prostriedky učiteľov 13 767 797,- Sk; poistné a príspevky do poisťovní 167 350,- Sk; cestovné, ubytovanie, víza 193 683,- Sk; OON 1 000,- Sk; kurzové rozdiely a poplatky banke 90 918,- Sk; nákup literatúry 499 317,- Sk; bežné výdavky krajanov 97 000,- Sk; štipendiá krajanov 16 159 256,- Sk; škola v prírode pre deti Slovákov žijúcich v zahraničí 1 470 000,- Sk; jazykovo-odborné a metodické kurzy učiteľov 367 000,- Sk; letný jazykový kurz SJ pre Slovákov žijúcich v zahraničí 198 000,- Sk; a Vesmír očami detí 26 499,- Sk.

Druhému poradnému orgánu štatutára GSZS – *Medzirezortnej expertnej pracovnej skupiny k príprave nového zákona o Slovákoch žijúcich v zahraničí* je venovaná časť Legislatívna činnosť.

Na základe uznesenia vlády SR č. 438/2002, bod B. 8 štatutár a zástupcovia GSZS pracovali v ďalších komisiách a špecializovaných pracovných skupinách zameraných na riešenie otázok spojených so Slovámi žijúcimi v zahraničí (*medzivládne komisie pre národnostné menšiny, kultúrne, vedecké a školské styky; komisia podprogramu Kultúrne aktivity Slovákov žijúcich v zahraničí Grantového systému MK SR; Komisia MŠ SR pre výber uchádzačov o vládne štipendium v rámci pomoci rozvojovým krajinám a krajanom na štúdium v SR*).

Osobitná informácia sa týka *Komisie MŠ SR pre výber uchádzačov o vládne štipendium v rámci pomoci rozvojovým krajinám a krajanom na štúdium v SR*. Na základe koncepcie prijatej uznesením vlády SR č. 1053 z 13. 11. 2003 bolo na akademický rok 2005/2006 priznaných 68 štipendií na I., II. a III. stupeň vysokoškolského štúdia (Srbsko a Čierna Hora 42, Rumunsko 11, Ukrajina 7, Poľsko 3, Chorvátsko 3, Kirgizsko 2). V spolupráci s krajskými organizáciami vypracoval

GSZS v zmysle spomínaného uznesenia prehľad uplatnenia absolventov slovenských vysokých škôl po ich návrate do vlasti. Návratnosť a uplatnenie závisí prevažne od ekonomickej situácie krajiny pôvodu a potrieb jednotlivých slovenských menšín a komunít. Oba sledované ukazovatele sú v každej krajine odlišné, odzrkadľujú voľný pohyb pracovných síl v rámci EÚ a tiež vysokú mieru využívania výhod preukazov zahraničného Slovák. Signalizujú, že výber študijných odborov podporovaných štipendiami vlády na základe schválenej koncepcie nezodpovedá ani hospodárskym podmienkam Slovákom obývaných regiónov, ani konkrétnym potrebám slovenských komunít. Napriek všetkým úskaliam o túto formu pomoci Slovenskej republiky Slovákom žijúcim v zahraničí je mimoriadny záujem, ktorý značne prevyšuje stanovené kvóty. Celkovo v rokoch 1988-2004 ukončilo štúdium na slovenských vysokých školách 499 krajanov - štipendistov vlády SR.

Zástupcovia GSZS sa zúčastňovali aj na pracovných rokovaníach so zástupcami MZV SR, MŠ SR, MK SR a MF SR, ktoré sa zaoberali, alebo súviseli s postavením slovenských menšín a komunít v zahraničí (príprava medzivládnych dohôd, realizácia medzivládnych dohôd v praxi, vyhodnocovanie bilaterálnej medzištátnej spolupráce, podpora krajanov, právne normy týkajúce sa Slovákov žijúcich v zahraničí a pod.). Na pôde MZV SR sa uskutočnil *Okrúhly stôl splnomocnenkyne vlády SR s veľvyslancami SR*, na ktorom sa prediskutovala krajanská problematika z pohľadu našich zastupiteľských úradov a hľadali sa spoločné postupy pri skvalitňovaní starostlivosti SR o svoje menšiny a komunity v zahraničí. Uskutočnili sa taktiež rokovania štatutára GSZS s predstaviteľmi cirkví na Slovensku, kde jednou z hlavných tém bolo vysielanie kňazov zo Slovenska do oblastí, v ktorých žijú slovenské komunity v súlade s požiadavkami týchto komunít. Realizovali sa takisto rozhovory s predstaviteľmi slovenských katolíckych misií, ktoré okrem základného náboženského poslania plnia v danom prostredí aj úlohu spoločenskú a sociálnu.

GSZS sa podieľal aj na vykonávaní *Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o vzájomnej podpore národnostných menšín v oblasti vzdelávania a kultúry vo vzťahu k slovenskej národnostnej menšine v Maďarskej republike*, ktorá bola podpísaná 12. 12. 2003 a uznesením vlády SR č. 487 z 26. 5. 2004 bolo jej zabezpečenie zverené splnomocnencovi vlády SR pre zahraničných Slovákov. V spolupráci s MŠ SR, MZV SR a MK SR bol pripravený návrh zmluvy medzi Úradom vlády SR a Verejnoprospešnou nadáciou Zväzu Slovákov v Maďarsku, ktorá upravuje podmienky poskytovania podpory slovenskej národnostnej menšine v Maďarsku v oblasti vzdelávania a kultúry s cieľom zachovania a rozvoja jej jazykovej a kultúrnej identity. Návrh na finančné zabezpečenie vykonávania dohody na rok 2005, ktorý obsahoval aj návrh rámcových programov v oblasti výchovno-vzdelávacej činnosti pre deti a mládež slovenskej národnosti v Maďarsku v hodnote 11 478 000,- Sk, nebol na rokovanie vlády SR zaradený. V roku 2005 pripravil GSZS zúžený návrh rámcových programov na rok 2006 v celkovej hodnote 5 000 000,- Sk.

Na zabezpečovanie úloh a koordináciu činností v krajanskej problematike spolupracoval GSZS okrem príslušných rezortov aj s Kanceláriou prezidenta Slovenskej republiky a s Kanceláriou Národnej rady SR, pre ktoré takisto vypracúval stanoviská a situačné správy k problematike Slovákov v zahraničí. GSZS pripravoval aj písomné stanoviská k žiadostiam občanov na základe zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Pri zmienke o Národnej rade SR je potrebné zdôrazniť, že 5. 9. 2005 mala svoju 1. ustanovujúcu schôdzu nová *Komisia Národnej rady SR pre Slovákov žijúcich v zahraničí*, ktorú tvoria zástupcovia jednotlivých politických

parlamentných strán a SZSZ. Komisia sa zaoberala vládnyim návrhom nového zákona o Slovákoch žijúcich v zahraničí a problematikou financovania výkonu štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí. V poradí 2. schôdza tejto komisie sa uskutočnila 26. 10. 2005. Jej členovia zobrali na vedomie informáciu o práve konanej medzinárodnej konferencii Kultúra Slovákov žijúcich v zahraničí, súčasť národného kultúrneho dedičstva, zaoberali sa finančným zabezpečením činnosti nového ÚSZ s väzbou na jeho prevádzku, grantový systém a na konkrétne akcie navrhované realizovať v roku 2006, odporučili zvýšiť financie na grantový systém o 10 mil. Sk, zabezpečiť v plnej sume finančné zdroje pre zahraničné vysielanie Slovenského rozhlasu - Radio Slovakia International, realizovať projekt satelitného vysielania Slovenskej televízie pre Slovákov žijúcich v zahraničí, zloženého zo spravodajstva, rozprávok pre deti a pôvodnej slovenskej tvorby a i.

Významnú pozornosť venoval GSZS spolupráci so slovenskými vedeckými, výskumnými, múzejnými a spoločenskými organizáciami, ktorých činnosť zasahuje do problematiky Slovákov v zahraničí. Danej problematike sa venovala *Komisia kultúrneho dedičstva*, ktorá plnila úlohu poradného, koordinačného, konzultačného a iniciatívneho orgánu GSZS v oblasti vedy a výskumu, záchrany a využívania kultúrneho dedičstva Slovákov v zahraničí a skladala sa zo zástupcov GSZS, Slovenskej akadémie vied, Slovenskej národnej knižnice, Slovenského národného archívu, Slovenského národného múzea a Matice slovenskej. K hlavným úlohám komisie patrilo stanovenie dlhodobej koncepcie získavania a spracovávanía fondov týkajúcich sa Slovákov v zahraničí.

V roku 2005 bola zriadená aj *Komisia pre médiá a informácie Slovákov v zahraničí* ako ďalší poradný orgán pri GSZS pre oblasť médií. Komisia vznikla na základe odporúčania delegátov konferencie slovenských krajských médií v zahraničí, ktorá sa uskutočnila v októbri 2004. Komisia na svojom zasadnutí v roku 2005 prediskutovala otázku voľného príjmu signálu Slovenskej televízie v zahraničí, možnosť vytvorenia informačno-komunikačného centra pre slovenské zahraničie, možnosti tvorby relácií o Slovákoch žijúcich v zahraničí, problematiku slovenských krajských médií v zahraničí.

Koordinačná činnosť GSZS bola evidentná aj v druhej predmetnej oblasti - vo vzťahoch k slovenským spolkom a organizáciám v zahraničí, ktoré sa prejavovali pri napĺňaní spoločne stanovených cieľov rokovaní *stálych expertných pracovných komisií*, pri organizovaní významných podujatí v súčinnosti so SZSZ – *Okrúhleho stola k tvorbe programu štátnej politiky starostlivosti Slovenskej republiky o Slovákov žijúcich v zahraničí na rok 2006* a medzinárodnej konferencie *Kultúra Slovákov žijúcich v zahraničí, súčasť národného kultúrneho dedičstva*. Jednotlivé platformy tejto druhej oblasti sú podrobnejšie charakterizované nižšie.

Predtým však treba ešte na tomto mieste uviesť, že každoročne najdôležitejšie podujatia Slovákov zo zahraničia na území SR organizované tradične v prvej dekáde júla - Stála konferencia k otázkam vzájomných vzťahov a spolupráce „Slovenská republika a zahraniční Slováci“ a Dni zahraničných Slovákov v Slovenskej republike - sa v roku 2005 neuskutočnili z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov.

Vzťahy a spolupráca so slovenskými spolkami a organizáciami v zahraničí

GSZS sa priebežne podieľal na budovaní vzájomných vzťahov s krajaňskými spolkami a organizáciami v zahraničí formami všestrannej spolupráce na báze vzájomnej prospešnosti. Organizoval pravidelné bilaterálne pracovné stretnutia, zasadnutia spoločných pracovných komisií, expertných pracovných skupín a zabezpečoval krajanom aktívnu účasť na tvorbe politiky štátu vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí. Vychádzajúc z pravidelných rokovaní GSZS analyzoval celkovú situáciu v krajaňských spolkoch a organizáciách a priebežne posudzoval potenciál slovenských menšín a komunít v jednotlivých štátoch s cieľom ich efektívneho využívania v prospech záujmov Slovenskej republiky.

Splnomocnenkyňa vlády SR a zástupcovia GSZS sa zúčastnili na významných, výročných a reprezentatívnych podujatiach organizovaných krajaňskými organizáciami v zahraničí (Česko, Maďarsko, Srbsko a Čierna Hora, Chorvátsko, Rumunsko, Švédsko, Francúzsko, Poľsko, Nemecko, Veľká Británia, USA, Kanada). Tieto stretnutia boli okrem vzájomného informovania sa o aktuálnych otázkach života menšín a komunít v zahraničí a o dianí na Slovensku vnímané Slovákmí v zahraničí aj ako morálna podpora prejavovaná zo strany SR a ako významný impulz pre ich ďalšiu spolkovú činnosť.

V rámci spolupráce s krajaňskými organizáciami v zahraničí pracovníci GSZS vybavovali podnety, žiadosti a sťažnosti Slovákov v zahraničí v rozsahu svojej pôsobnosti a spolupracovali s ostatnými ústrednými a miestnymi orgánmi štátnej správy a orgánmi územnej samosprávy Slovenskej republiky pri ich riešení. K najčastejším patrili otázky štátneho občianstva, trvalého pobytu, pracovných povolení a štipendií vlády SR.

Vo vzťahu ku krajaňským subjektom osobitné postavenie nadobudla *spolupráca so SZSZ*. Táto celosvetová organizácia Slovákov v zahraničí združuje nezávislé slovenské národno-kultúrne spolky, občianske združenia a iné organizácie hlásiace sa k slovenskému pôvodu, ktoré majú sídlo a oblasť pôsobenia mimo územia Slovenska a svojimi aktivitami preukazujú pozitívny vzťah k SR a slovenskej kultúre. V roku 2005 sa uskutočnilo niekoľko pracovných rokovaní zástupcov SZSZ s poslancami jednotlivých výborov Národnej rady SR za účasti splnomocnenkyne vlády SR.

Stále expertné pracovné komisie

V roku 2005 GSZS nadviazal na pracovné rokovania z predchádzajúceho roka a realizoval celý rad pracovných rokovaní so zástupcami krajaňských komunít na platforme stálych expertných pracovných komisií (ďalej len „SEPK“), ktoré pozostávajú zo zástupcov GSZS, zástupcov slovenskej menšiny príslušnej krajiny a v prípade potreby aj zo zástupcov jednotlivých rezortov. SEPK sa stali bázou pre pravidelnú komunikáciu, získavanie a výmenu informácií, mapovanie stavu slovenských krajaňských komunít, stanovenie priorít pomoci SR a vyhodnocovanie účinnosti starostlivosti zo strany SR. Cieľom ich činnosti bolo a naďalej zostáva optimalizovať, skvalitniť a zefektívniť poskytovanú pomoc Slovenska svojej príbuzenskej menšine, skvalitniť koncepčnú a operatívnu činnosť GSZS a vytvoriť mechanizmus prístupu krajanov k relevantným informáciám. Ich činnosť je zároveň zameraná na podporu postavenia slovenskej komunity v rámci domovskej krajiny a na stimuláciu pozitívneho pôsobenia Slovákov žijúcich v zahraničí v bilaterálnych

vzťahoch. Na tejto platforme aktívne pracujú zástupcovia slovenských spolkov a organizácií z Česka, Chorvátska, Srbska a Čiernej Hory, Maďarska i Rumunska.

Vychádzajúc z požiadavky SEPK-Maďarsko GSZS pripravil v roku 2005 pracovné rokovanie s Národným osvetovým centrom, na ktorom sa prerokovali konkrétne formy pomoci Slovenskému osvetovému centru a Slovenskému dokumentačnému centru Celoštátnej slovenskej samosprávy, Slovenskému divadlu Vertigo a Sarvašskému slovenskému divadlu.

Hlavnou náplňou rokovaní SEPK v roku 2005 bola problematika grantového systému GSZS na pomoc krajským spolkom a organizáciám; nový zákon o Slovákoch žijúcich v zahraničí; príprava najvýznamnejších podujatí GSZS v súčinnosti so SZSZ – Okrúhleho stola 2005 k tvorbe programu štátnej politiky starostlivosti SR o Slovákov žijúcich v zahraničí na rok 2006 a medzinárodnej konferencie Kultúra Slovákov žijúcich v zahraničí, súčasť národného kultúrneho dedičstva; príprava a realizácia medzivládnych dohôd; problematika uplatnenia absolventov VŠ na Slovensku po návrate do domovskej krajiny; záchrana kultúrneho dedičstva Slovákov v zahraničí; súčinnosť pri zabezpečovaní učebníc a beletrie pre slovenské školy v zahraničí; možnosť zriaďovania informačných centier v zahraničí; koordinácia podujatí organizovaných Slováckmi žijúcimi v zahraničí na Slovensku; konkrétna spolupráca s jednotlivými slovenskými spolkami a organizáciami v zahraničí a pod.

Okrem rokovaní na báze SEPK sa uskutočnili pracovné cesty a rokovania splnomocnenkyne vlády SR a zástupcov GSZS na základe pozvaní krajských spolkov a organizácií. Získané informácie zo všetkých rokovaní boli spracovávané do aktuálnych situačných správ o slovenských menšinách a komunitách vo svete. Zástupcovia GSZS a splnomocnenkyňa vlády SR sa zúčastnili na viacerých konferenciách organizovaných slovenskými spolkami a organizáciami v zahraničí, na ktorých predniesli svoje referáty a príspevky.

Slováci žijúci v zahraničí kládli dôraz na permanenciu pracovných návštev zo Slovenska s cieľom pravidelného vzájomného informovania sa, sledovania vývoja v konkrétnej „slovenskej lokalite“ a v konečnom dôsledku aj vyriešenia ich aktuálnych požiadaviek a naliehavých potrieb.

Významné podujatia

V roku 2005 sa GSZS v súčinnosti so SZSZ podieľal na organizovaní dvoch významných akcií: odborného podujatia pod názvom *Okrúhly stôl 2005 k tvorbe programu štátnej politiky starostlivosti SR o Slovákov žijúcich v zahraničí na rok 2006* a medzinárodnej konferencie *Kultúra Slovákov žijúcich v zahraničí, súčasť národného kultúrneho dedičstva*.

Okrúhly stôl 2005 k tvorbe programu štátnej politiky starostlivosti SR o Slovákov žijúcich v zahraničí na rok 2006: uskutočnil sa v Bratislave 4. júla a zúčastnilo sa na ňom 43 expertov zo 14 štátov sveta, ďalej zástupcovia Kancelárie prezidenta SR, poslanci Národnej rady SR, zástupcovia ústredných orgánov štátnej správy SR a mimovládnych organizácií.

Cieľom tohto odborného podujatia bolo vypracovanie odporúčaní, ktoré by sa mali stať podkladom pri spracúvaní návrhu vládneho programu štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí. Účastníci podujatia odporučili vláde SR a Národnej rade SR:

v oblasti legislatívy vypracovať kompletnú analýzu uzavretých medzištátnych zmlúv z hľadiska vyhodnotenia spôsobov, ako zmluvné strany riešia a zabezpečujú problematiku národnostných menšín; konzultovať s relevantnými zástupcami slovenských komunít v zahraničí prípravu medzištátnych zmlúv týkajúcich sa Slovákov žijúcich v zahraničí; rozšíriť systém medzištátnych bilaterálnych dohôd o vzájomnej podpore národnostných menšín a dôsledne realizovať jestvujúcu dohodu s Maďarskou republikou; v rámci pripomienkového konania materiály predkladané na rokovanie vlády, ktoré sa týkajú Slovákov žijúcich v zahraničí, v zmysle čl. 10 ods. 2 uznesenia vlády SR č. 512 z 13. 6. 2001 prerokovať so SZSZ; upraviť v rámci schvaľovacieho procesu Národná rada SR vládny návrh zákona o Slovákoch žijúcich v zahraničí ustanovením o zriadení Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a do jeho pôsobnosti začleniť možnosť podávania legislatívnych návrhov; doplniť vládny návrh zákona o Slovákoch žijúcich v zahraničí kompletným odkazom na ďalšie zákony; sústrediť všetky grantové finančné prostriedky určené na podporu Slovákov žijúcich v zahraničí na ÚSZZ, resp. na GSZS; odstrániť problémy pri administrácii grantového systému, urýchlene poskytnúť prisľúbené granty z minulosti, vyplácať aspoň časť grantu zálohovo, zvýšiť celkový objem grantových finančných prostriedkov a pri ich rozdeľovaní brať na zreteľ priority jednotlivých komunít; umožniť, aby platcovia daní v SR mohli poskytnúť 2% dane z príjmu fyzických osôb pre účely a potreby Slovákov žijúcich v zahraničí; zriadiť Stálu komisiu Národnej rady SR ako poradný orgán pre problematiku Slovákov žijúcich v zahraničí; zjednodušiť vízovú prax a oslobodiť od správnych poplatkov Slovákov z krajín mimo Európskej únie; aktívne sa zapojiť do procesu príprav na zriadenie Komisie pre Európanov v zahraničí pri Európskej únii;

v oblasti kultúry vypracovať v súčinnosti so SZSZ a schváliť štátnu koncepciu uchovania kultúrneho dedičstva a pestovania kultúrnych hodnôt Slovákov žijúcich v zahraničí v nadväznosti na Stratégiu štátnej kultúrnej politiky SR schválenej uznesením vlády SR č. 1067 z 10. 11. 2004; vytvoriť stabilný systém starostlivosti a ekonomickej podpory kultúrnych inštitúcií a aktivít slovenských spolkov v oblasti kultúry; zabezpečiť podmienky pre znovuvytvorenie múzea pre Slovákov žijúcich v zahraničí;

v oblasti školstva po konzultáciách s predstaviteľmi slovenskej menšiny v danej krajine zabezpečovať vybavenie škôl s vyučovacím jazykom slovenským v zahraničí učebnými pomôckami; zabezpečovať účasť krajských organizácií pri tvorbe a výkone medzištátnych rezortných zmlúv; začleňovať odporúčania krajských organizácií do koncepcií priznávania štipendií vlády SR pre študentov krajanov; odporučiť MŠ SR, aby iniciovalo takú spoluprácu medzi univerzitami, ktorá by zohľadnila potreby výchovy pedagógov pre II. stupeň základných a stredných škôl s vyučovacím jazykom slovenským v zahraničí a s týmto cieľom umožnila výmenu vysokoškolských pedagógov; zaradiť v SR do osnov výučby na základných školách na I. stupni do predmetu vlastiveda a na II. stupni základných škôl a na stredných školách do predmetu dejepis problematiku, ktorá sa týka dejín a života Slovákov žijúcich v zahraničí; iniciovať v Slovenskej akadémii vied a na vysokých školách v Slovenskej republike dlhodobý záujem o výskum histórie a kultúry Slovákov žijúcich v zahraničí a podporiť konkrétne vedecké projekty formou finančných grantov; vypracovať pre Slovákov žijúcich v zahraničí efektívnejší komunikačný a informačný systém v oblasti školstva a vzdelávania v SR;

v oblasti médií a informácií vypracovať v spolupráci s MK SR a SZSZ koncept mediálnej politiky SR vo vzťahu k slovenskému zahraničiu; umožniť voľný príjem signálu Slovenskej televízie v krajinách, v ktorých žijú slovenské komunity; zriadiť

pracovisko Slovenskej televízie, ktoré prostredníctvom satelitu bude vysielat' ucelený, časovo ohraničený blok programov Slovenskej televízie (spravodajstvo, vysielanie pre deti, pôvodná slovenská tvorba...); zachovať vysielanie Radio Slovakia International v programovej štruktúre Slovenského rozhlasu a na jeho prevádzku zabezpečiť finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky; vytvoriť informačno-komunikačný internetový portál pre Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorý bude napomáhať obojstrannú slovensko-slovenskú výmenu informácií; vytvoriť predpoklady pre účinnú propagáciu SR v zahraničných a krajaňských médiách; vytvoriť podmienky pre pravidelné vysielanie v Slovenskej televízii o živote slovenských komunít v zahraničí.

Medzinárodná konferencia *Kultúra Slovákov žijúcich v zahraničí, súčasť národného kultúrneho dedičstva* sa uskutočnila v Bratislave v dňoch 26. – 27. októbra. Na pracovnom rokovaní boli prítomní nielen Slováci žijúci v zahraničí, ale aj organizátori kultúrno-umeleckého diania a odborníci zo Slovenska, reprezentanti štátnych orgánov, kultúrnych a vzdelávacích inštitúcií. Rokovanie sa nieslo v zmysle Deklarácie Národnej rady SR zo dňa 6. júla 1999, v ktorej sa konštatuje, že „Slovensko a Slovenská republika vždy považovali a považujú Slovákov v zahraničí za integrálnu národnú súčasť, ich život a dejiny za súčasť slovenských národných dejín a ich kultúru za súčasť národného kultúrneho dedičstva“.

Účastníci konferencie schválili záverečné odporúčania a požiadavky, medzi ktoré patria: vypracovanie a schválenie štátnej koncepcie uchovania kultúrneho dedičstva a pestovania kultúrnych hodnôt Slovákov v zahraničí vládou SR; vytváranie odborných a finančných podmienok pre uchovávanie hmotného kultúrneho dedičstva (archívne dokumenty, knižničné fondy, umelecké diela, ľudové umenie a architektúra, historické pamiatky a iné); podporovanie výskumu kultúrneho dedičstva Slovákov žijúcich v zahraničí; poskytovanie všestrannej pomoci a podpory kultúrnym strediskám, kultúrnym a vzdelávacím krajaňským spolkom a organizáciám, knižniciam, archívom, múzeám, hudobným a folklórnym súborom, umeleckým dielňam a iným krajaňským profesionálnym i amatérskym skupinám; podpora vybudovania Pamätníka slovenského vystaňhovalectva v Bratislave; obnovenie tradície osláv štátneho sviatku sv. Cyrila a Metoda na Devíne za účasti Slovákov žijúcich v zahraničí; podporovanie udržiavania a obnovy kultúrnych, cirkevných, školských objektov a historických pamiatok v zahraničí, ktoré sa týkajú života a dejín zahraničných Slovákov; podporovanie a posilňovanie kultúrnej turistiky Slovákov žijúcich v zahraničí s cieľom obnovy a udržiavania spoločnej kultúrnej a národnej identity; zabezpečenie každoročného konania Dní zahraničných Slovákov v Slovenskej republike a Stálej konferencie k otázkam vzájomných vzťahov a spolupráce "Slovenská republika a zahraniční Slováci"; podporovanie zriaďovania a činnosti domov slovenskej kultúry a slovenských kultúrno-informačných stredísk v zahraničí; podporovanie všetkých foriem kultúrnej výmeny medzi Slovenskou republikou a Slovákmí žijúcimi v zahraničí; vytváranie podmienok pre uchovanie najdôležitejšej duchovnej súčasti nášho kultúrneho dedičstva a najvýraznejšieho znaku identity Slovákov žijúcich v zahraničí - slovenského jazyka vrátane miestnych a sociálnych nárečí; podporovanie edičnej činnosti v slovenskom jazyku a zabezpečenie distribúcie súčasnej slovenskej knižnej produkcie vydávanej v zahraničí pre najvýznamnejšie slovenské knižnice; podporovanie aktivít kultúrnych a cirkevných inštitúcií v slovenskom jazyku; zabezpečovanie zasielania slovenských kníh, periodík a ďalších tlačených materiálov, filmovej produkcie, zvukových a video materiálov v slovenskom jazyku pre krajaňské spolky, školy a inštitúcie v zahraničí;

podporovanie šírenia a distribúcie krajanskej literárnej produkcie a krajanskej tlače v prostredí slovenských komunít v zahraničí a v Slovenskej republike; vybudovanie múzea pre Slovákov žijúcich v zahraničí v rámci Slovenského národného múzea a jeho primerané finančné a personálne zabezpečenie; podporovanie aktivít, ktoré smerujú do prostredia detí a mládeže, aby sa u nich vytvorilo a upevnilo slovenské povedomie, a tak sa zabezpečila kontinuita existencie slovenských komunít v zahraničí; zabezpečenie (podľa vzoru vysielajúcich učiteľov) dlhodobého pôsobenia kultúrnych pracovníkov v krajanských komunitách; obnovenie kurzov pre choreografov krajanských folklórnych súborov; pozývanie na regionálne aj celoslovenské prehliadky a festivaly súbory a skupiny Slovákov zo zahraničia; zabezpečenie bezproblémového sprístupnenia dokumentačných archívov slovenských vedeckých a kultúrnych inštitúcií v zahraničí; poskytovanie finančných prostriedkov určených na výskum v prostredí Slovákov v zahraničí formou vedeckých grantov aj inštitúciám na Slovensku.

Slovenské menšiny a komunity v medzinárodnom kontexte

Európska únia venuje problematike menšín náležitú pozornosť vzhľadom na nevyhnutnú ochranu práv národnostných menšín. Príslušné orgány EÚ sú si plne vedomé toho, že dobre zvládnutá problematika národnostných menšín roztrúsených a žijúcich po celej Európe mimo krajiny svojho pôvodu môže byť stabilizujúcim faktorom pre celý kontinent. V októbri 2005 sa v Bruseli uskutočnilo rokovanie splnomocnenkyne vlády SR pre zahraničných Slovákov s Jánom Figelom, komisárom EÚ pre vzdelávanie, odbornú prípravu, kultúru a mnohojazyčnosť, a s vedúcim jeho kabinetu Miroslavom Adamišom. Témou rozhovorov boli fondy Európskej únie, dostupné a využiteľné slovenskými krajanskými organizáciami v rámci EÚ a právna základňa týkajúca sa Slovákov žijúcich v zahraničí z aspektu EÚ.

GSZS priebežne udržiaval kontakty s orgánmi a inštitúciami iných štátov, ktoré zabezpečujú starostlivosť o vlastné menšiny a komunity žijúce v zahraničí.

Vzhľadom na závažnosť migračnej politiky pre súčasný spoločenský a demografický vývoj, GSZS považuje za jednu zo svojich nosných úloh aj sledovanie súčasných vysťahovaleckých vln slovenských občanov do zahraničia. Rozšíril okruh svojej pôsobnosti na nové, netradičné krajiny, akými sú napríklad Írsko, Island, Japonsko, Grécko, Portugalsko. V týchto krajinách vznikajú totiž nové slovenské komunity, ktoré si vytvárajú spolky a združenia a svoju činnosť orientujú výraznejšie na všestrannú propagáciu Slovenska. Z týchto dôvodov aj v roku 2005 pokračovala spolupráca GSZS s Výskumným demografickým centrom Infostatu na rozpracúvaní projektu výskumu súčasných migračných trendov slovenských obyvateľov do zahraničia. Realizácia projektu v nasledujúcom období však bude priamo závislá od objemu budúceho rozpočtu nového ÚŠZZ.

Legislatívna činnosť

Hlavnou úlohou v oblasti vnútornej legislatívy v roku 2005 bolo prijatie komplexnej právnej normy pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Touto problematikou sa zaoberala aj už spomínaná *Medzirezortná expertná pracovná skupina k príprave nového zákona o Slovákoch žijúcich v zahraničí*. Príprave nového zákona predchádzalo dlhodobejšie mapovanie nedostatkov zákona č. 70/1997 Z. z o zahraničných Slovákoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení

neskorších predpisov, ktoré vyplynuli z jeho uplatňovania v praxi, vzhľadom na záväzky SR stanovené v priebehu negociačného procesu pre vstup do EÚ a najmä vzhľadom na potreby a požiadavky permanentne deklarované Slovákmi žijúcimi v zahraničí. Návrh nového zákona, ktorý ešte koncom roka 2004 prešiel medzirezortným pripomienkovým konaním a následne rozporovým konaním, bol dňa 22. 2. 2005 prerokovaný Legislatívnou radou vlády SR, ktorá vláde SR odporučila ho schváliť po zapracovaní pripomienok a odporúčaní rady. Vláda SR sa návrhom nového zákona zaoberala na svojej 133. schôdzi dňa 31. 5. 2005 a prijala k nemu uznesenie č. 403, ktorým schválila návrh zákona o Slovákoch žijúcich v zahraničí a o zmene niektorých zákonov v znení alternatívy I.

Návrh nového zákona prešiel na pôdu Národnej rady SR, kde sa ním najprv zaoberali príslušné parlamentné výbory, ktoré k nemu vyjadrovali pripomienky a doplnenia. Národná rada SR sa napokon priklonila k alternatíve II, teda k vytvoreniu nového ÚSZZ a v takomto pozmeňujúcom a doplňujúcom zmysle prijala na svojej 50. schôdzi dňa 23. 9. 2005 uznesenie č. 1827, ktorým schválila vládny návrh zákona o Slovákoch žijúcich v zahraničí a o zmene niektorých zákonov v znení schválených pozmeňujúcich a doplňujúcich návrhov.

Hlavným cieľom nového zákona *Národnej rady SR č. 474/2005 Z. z. o Slovákoch žijúcich v zahraničí a o zmene a doplnení niektorých zákonov*, ktorý nadobudol účinnosť 1. 1. 2006 a podľa ktorého tvorba a výkon štátnej politiky starostlivosti a podpory krajanov prešla na novozriadený ÚPSZZ, je zabezpečiť dôslednejšiu implementáciu čl. 7a Ústavy SR, ktorý zaväzuje SR podporovať národné povedomie a kultúrnu identitu Slovákov žijúcich v zahraničí, podporovať ich inštitúcie zriadené na dosiahnutie tohto účelu a vzťahy s materskou krajinou. V súlade s terminológiou obsiahnutou v ústave SR sa namiesto doterajšieho pojmu „zahraničný Slovák“ zaviedol pojem „Slovák žijúci v zahraničí“. Na rozdiel od doterajšej právnej úpravy sú pod tento pojem zahrnutí aj štátni občania Slovenskej republiky žijúci v zahraničí.

Nový zákon nahradil doterajší zákon č. 70/1997 Z. z. o zahraničných Slovákoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 403/2002 Z. z., pričom vychádza z komparácie obdobných právnych noriem iných štátov vo vzťahu k ich príbuzenským menšinám a komunitám v zahraničí.

Podľa nového zákona sa existujúce finančné, ľudské a materiálne zdroje, resp. kompetencie, ktoré boli dislokované v jednotlivých rezortoch a inštitúciách, presunuli do jedného orgánu - ÚSZZ. Cieľom opatrenia je zlepšenie koordinácie činností, ktoré sú v tejto oblasti zabezpečované viacerými subjektmi a tiež s cieľom dosiahnutia väčšej efektívnosti pomoci Slovákom žijúcim v zahraničí.

GSZS ako koncepcný orgán štátnej správy pre problematiku Slovákov v zahraničí v roku 2005 priebežne sledoval aj prijímanie iných právnych noriem a zapájal sa do interného a medzirezortného pripomienkového konania týkajúceho sa právnych noriem z predmetnej problematiky.

S cieľom kvalitného výkonu politiky SR v krajskej oblasti sa GSZS zaoberal aj možnou úpravou a novelizovaním ďalších zákonov a noriem, ktorých oblasť pôsobenia priamo zasahuje do života Slovákov v zahraničí a ktorých novelizovania sa Slováci v zahraničí dožadujú. V oblasti medzinárodnej legislatívy GSZS sledoval najmä legislatívu európskych krajín v súvislosti so vzťahmi materských štátov k svojim príbuzenským menšinám a komunitám v zahraničí. Súčasne analyzoval a vyhodnocoval systém právnej úpravy postavenia slovenských menšín a komunit

a reálnych podmienok uplatňovania občianskych a národnostných práv v štátoch, v ktorých žijú.

Informačný systém

Budovanie centrálnej informačnej databázy patrilo takisto k prioritným úlohám GSZS. Informačnú a dokumentačnú činnosť GSZS realizoval v sledovanom období ako prostriedok pre skvalitnenie starostlivosti SR o svoje príbuzenské menšiny v zahraničí. Oproti roku 2004 sa informačný systém rozšíril o elektronickú databázu zahraničných Slovákov, ktorá sa v apríli 2005 začala budovať prostredníctvom CMS (Content Management System). V rámci informačného systému GSZS získaval, spracovával a poskytoval informácie o Slovákoch žijúcich v zahraničí, informoval slovenské zahraničie o aktuálnych otázkach v oblasti starostlivosti SR o slovenské menšiny a komunity v zahraničí, komunikoval s prevádzkovateľmi štátneho informačného systému, spolupracoval s mimovládnymi organizáciami zaoberajúcimi sa problematikou Slovákov v zahraničí, sprostredkúval informácie o dianí na Slovensku. V tejto súvislosti možno zvýrazniť informačnú a publikačnú spoluprácu splnomocnenkyne vlády SR pre zahraničných Slovákov a pracovníkov GSZS najmä s Radiom Slovakia International a tlačovým periodikom Národnej rady SR - Parlamentný kuriér. Informácie sa poskytovali domácej či zahraničnej verejnosti, ako aj slovenským alebo zahraničným tlačovým a elektronickým médiám vrátane krajských.

V oblasti informačno-dokumentačnej činnosti GSZS vytváral klasické a elektronické zdroje dát pre vlastnú odbornú, administratívnu a riadiacu činnosť, pre potreby ústredných orgánov štátnej správy, slovenského zahraničia a slovenskej verejnosti. Evidoval a spracovával knižný a časopisecký fond k problematike zahraničných Slovákov a publikoval informácie a materiály z tejto oblasti v slovenských a zahraničných masovokomunikačných prostriedkoch.

Jednou z dôležitých úloh, ktorej plnenie sa začalo realizovať v roku 2004 a pokračovalo v roku 2005, bola príprava nezávislého informačno-komunikačného portálu pre Slovákov v zahraničí. Ďalšou aktivitou bola priama spolupráca so slovenskými krajskými organizáciami v zahraničí a mimovládnymi organizáciami na prepojení informačných portálov a stránok týkajúcich sa predmetnej problematiky, čo pomáha lepšej komunikácii nielen medzi Slovákami na Slovensku a v zahraničí, ale aj medzi Slovákami žijúcimi v zahraničí navzájom.

GSZS okrem toho poskytol odbornú pomoc pri príprave projektu Slovenského informačného centra Spolku rodákov z českých krajín a Slovenska v Paríži (Infos-Slovaquie) a organizačne zabezpečil prostredníctvom Slovenskej agentúry pre cestovný ruch prístup krajským organizáciám k propagačným materiálom o Slovensku.

Internetová stránka GSZS už neposkytuje SZSZ priamy priestor pre jeho informácie, pretože SZSZ si vytvorilo vlastný nezávislý informačno-komunikačný portál.

Personálne, finančné a priestorové zabezpečenie činnosti GSZS

V roku 2005 bol počet pracovných miest na GSZS vrátane splnomocnenkyne vlády SR 9 (slovom „deväť“). Výdavky spojené s plnením úloh GSZS, ktorý sa nachádzal v priestoroch budovy na Radlinského ul. č. 13, sa uhrádzali zo štátneho

rozpočtu prostredníctvom rozpočtovej kapitoly Úradu vlády SR, podobne ako aj výdavky na zabezpečovanie materiálnych podmienok pre jeho činnosť a prevádzku.

V záujme zabezpečenia výkonu jednotnej štátnej politiky; v súlade so Záverečnou správou o audite súladu činnosti a financovania ústredných orgánov štátnej správy a organizácií v ich pôsobnosti; v súlade s uzneseniami predchádzajúcich stálych konferencií SR a zahraniční Slováci 1999, 2000, 2002, 2003 a 2004; v súlade s odporúčaniami Generálnej rady SZSZ a rokovacích fór SZSZ v roku 2005, ako aj v súlade s požiadavkami krajanských spolkov a organizácií Slovákov žijúcich v zahraničí bude potrebné v ďalšom období vytvoriť všetky potrebné finančné, materiálne a personálne podmienky pre zabezpečenie komplexnej, plynulej a systematickej činnosti novovzniknutého ÚŠZZ vychádzajúcej z dôslednej realizácie zákona.

II. Návrh programu štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí na rok 2007, obsahujúci predpokladanú sumu rozpočtových prostriedkov potrebných na jej realizáciu

Zákon č. 474/2005 Z. z. o Slovákoch žijúcich v zahraničí a o zmene a doplnení niektorých zákonov ukladá vláde SR každoročne do 1. septembra predložiť Národnej rade SR návrh programu štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí, obsahujúci predpokladanú sumu rozpočtových prostriedkov potrebných na jej realizáciu. Program štátnej politiky pozostáva z definovania priorít, ktoré sú spoločné pre všetky krajské komunity a ktorých naplnenie vnímajú Slováci žijúci v zahraničí ako podstatné pre udržanie svojej národnej a kultúrnej identity. Pri špecifikácii priorít za jednotlivé teritória a krajiny uvedené v Prílohe 2 vychádzal ÚŠZZ z konkrétnych predstáv a požiadaviek slovenských spolkov a organizácií deklarovaných na stálych konferenciách Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí, ktoré sa od roku 1999 konajú na území Slovenska, zo záverov ďalších konferencií, ktoré organizoval bývalý GSZS Úradu vlády SR spolu so SZSZ, zo zasadnutí SEPK, z dvojstranných rokovaní s predstaviteľmi krajských spolkov, z poznatkov zastupiteľských úradov SR, ako aj z konkrétnych žiadostí krajských spolkov a organizácií predkladaných v rámci grantového systému ÚŠZZ. Vo vyčísľiteľných prípadoch sa v predmetnej prílohe stanovuje aj konkrétna finančná náročnosť požiadaviek našich krajanov.

Spolky a organizácie Slovákov žijúcich v zahraničí vyjadrujú zhodné očakávania, že vláda SR bude naďalej obhajovať a podporovať práva a záujmy Slovákov žijúcich v zahraničí a bude prispôsobovať svoju politiku v danej oblasti vo vzťahu k jednotlivým štátom na základe meniacich sa podmienok a charakteristík.

Podpora Slovákov žijúcich v zahraničí sa bude poskytovať v súlade so všeobecne uznávanými zásadami a normami medzinárodného práva, medzinárodnými zmluvami, ktorými je SR viazaná, pri rešpektovaní záväzkov vyplývajúcich z členstva SR v EÚ a v súlade s jej legislatívou, ako aj v súlade s legislatívou Slovenskej republiky.

Slovenská republika bude odborne, metodicky, materiálne, finančne a morálne podporovať aktivity Slovákov žijúcich v zahraničí, zamerané na udržiavanie slovenskej identity, kultúry a jazyka a na udržiavanie kultúrneho dedičstva, ktoré sú neoddeliteľnými prvkami osobnej identity Slovákov v zahraničí.

Poskytovanie podpory a starostlivosti musí mať aj motivačný charakter, pričom máme na zreteli nevyhnutnosť vytvorenia vzájomnej prospešnosti. To znamená, že SR má právo i povinnosť očakávať istú formu návratnosti svojej pomoci krajanom, čo by sa malo odraziť pri aktívnom šírení pozitívnych informácií o Slovensku, pri propagácii slovenského jazyka a kultúry v zahraničí a pri sprostredkovaní širokého spektra všestranných kontaktov s príslušnými krajinami, kde Slováci trvale žijú.

Prioritné požiadavky slovenských spolkov a organizácií v zahraničí

V inštitucionálnej a legislatívnej oblasti

- docieľiť, aby sa problematika vzťahov Slovenskej republiky a Slovákov žijúcich v zahraničí stala trvalou súčasťou vládneho programu a jednou zo štátnopolitických priorít SR

- docieľať, aby vláda SR aj naďalej obhajovala a podporovala práva a záujmy Slovákov žijúcich v zahraničí a aby svoju politiku v danej oblasti vo vzťahu k jednotlivým štátom prispôbovala v zmysle meniacich sa podmienok
- podporiť, resp. iniciovať v Národnej rade SR vytvorenie Stáleho výboru pre Slovákov žijúcich v zahraničí
- iniciovať vypracovanie analýzy uzavretých medzištátnych zmlúv a vyhodnotiť, ako zmluvné strany riešia a zabezpečujú problematiku národnostných menšín
- iniciovať rokovanie s ministrami príslušných rezortov (zahraničné veci, kultúra, školstvo, vnútro a i.), zamerané na dosiahnutie stavu, aby sa pri príprave medzištátnych a medzirezortných zmlúv, dohôd alebo programov spolupráce, týkajúcich sa príslušnej slovenskej menšiny alebo komunity v danom štáte prizývali k spolupráci aj relevantní odborní zástupcovia tejto menšiny alebo komunity, ktorí sa budú môcť vyjadrovať aj v následnom pripomienkovom konaní
- iniciovať uzatváranie medzinárodných zmlúv napomáhajúcich realizáciu štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí a zabezpečovanie ich práv
- iniciovať rokovanie s príslušnými zákonodarcami, zamerané na vypracovanie a prijatie zákonného ustanovenia týkajúceho sa návratu majetku tých slovenských občanov, ktorí odišli zo Slovenska do zahraničia a ktorí v lehote stanovenej reštitučným zákonom nemali vybavené vrátenie slovenského občianstva
- iniciovať rokovanie s vládou SR, zamerané na realizáciu procesu presídlenia skupiny kirgizských Slovákov na územie Slovenskej republiky
- iniciovať rokovanie s vládou SR, resp. s rezortom zahraničných vecí, zamerané na dosiahnutie zvýšenej starostlivosti zastupiteľských orgánov a generálnych konzulátov SR o krajanov v krajinách západnej Európy, v ktorých výrazne vzrástol počet Slovákov
- iniciovať rokovanie týkajúce sa ocenenia Slovákov žijúcich v zahraničí formou zapožičania štátnych vyznamenaní

Vo finančnej oblasti

- požadovať v štátnom rozpočte SR pre rok 2007 primeraný objem finančných prostriedkov na realizáciu kultúrnych a spoločenských aktivít Slovákov žijúcich v zahraničí tak, aby bola uchovaná ich národná a jazyková identita v danom prostredí

- požadovať v štátnom rozpočte SR pre rok 2007 dostatočný objem finančných prostriedkov na zabezpečenie plnohodnotného chodu a činnosti ÚSZZ a na pokrytie budúcoročných podujatí organizovaných na území SR

V oblasti kultúry a kultúrneho dedičstva

- iniciovať rokovanie s vládou SR, resp. so štatutárom príslušného rezortu, zamerané na vypracovanie a schválenie vládneho materiálu – koncepcie uchovania kultúrneho dedičstva a udržiavania kultúrnych hodnôt Slovákov žijúcich v zahraničí
- iniciovať rokovanie s vládou SR, resp. so štatutárom príslušného rezortu o zriadení Múzea slovenského zahraničia a vybudovaní Pamätníka slovenského vysťahovalectva

V oblasti vzdelávania a školstva

- podporovať rozširovanie letných jazykových konverzačných kurzov slovenčiny a prístupňovanie informácií o možnostiach štúdia v SR
- iniciovať rokovanie s príslušnými vysokými školami alebo fakultami vysokých škôl o možnostiach štúdia dejín Slovákov žijúcich v zahraničí
- docieľiť, aby v pripravovanej koncepcii udeľovania štipendií vlády SR na nasledujúce obdobie boli obsiahnuté pripomienky spolkov a organizácií Slovákov žijúcich v zahraničí

V oblasti náboženského života

- iniciovať rokovanie s príslušnými cirkevnými predstaviteľmi, zamerané na zabezpečenie evanjelických a katolíckych bohoslužieb v tých krajinách, kde došlo k zmene podmienok na základe zvýšeného prisťahovalectva Slovákov a kde dlhodobo nie je zabezpečená duchovná služba

V oblasti masmediálnej a informačnej

- iniciovať rokovanie zo štatutármi verejnoprávnych médií SR, zamerané na vytvorenie vysielacieho priestoru pre prezentáciu života a dejín slovenských menšín a komunít v zahraničí
- iniciovať rokovanie so zástupcami Slovenskej televízie o vytvorení samostatného blokového televízneho vysielania pre Slovákov žijúcich v zahraničí, pozostávajúceho zo spravodajstva, vysielania pre deti, pôvodnej slovenskej tvorby
- iniciovať rokovanie s vládou SR, resp. so štatutármi príslušných rezortov o zabezpečení dostatočných finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu SR pre udržanie zahraničného vysielania Slovenského rozhlasu - Radia Slovakia International

- iniciovať rokovanie so štatutárom Tlačovej agentúry SR o bezplatnom poskytovaní domáceho spravodajského servisu slovenským médiám v zahraničí
- iniciovať vysielanie mediálnych a jazykových odborníkov, ktorí budú pomáhať slovenským médiám v zahraničí
- iniciovať opatrenia zamerané na všeobecné zvýšenie informovanosti o Slovenskej republike vo svete.

Predpokladaná suma rozpočtových prostriedkov potrebných na realizáciu štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí v roku 2007

1. Štátna podpora Slovákom žijúcim v zahraničí v rámci grantového systému ÚSŽZ v roku 2007

Pri vyčíslení sumy rozpočtových prostriedkov potrebných na pomoc spolkom a organizáciám Slovákov žijúcich v zahraničí v roku 2007 v rámci grantového systému ÚSŽZ navrhujeme zvýšiť finančnú čiastku, ktorá bola účelovo viazaná v grantovom systéme v roku 2006, t. j. 19,65 milióna SK, na **40 miliónov Sk**. Jedným z dôvodov návrhu zvýšenia finančných prostriedkov je porovnanie so sumou, ktorú v prvom grantovom kole žiadali slovenské spolky a organizácie v zahraničí na podporu svojich akcií, aktivít a investičných zámerov v roku 2006 (bez dodatočnej sumy, ktorú budú žiadať v 2. grantovom kole). Táto suma v 1. grantovom kole 2006 predstavovala finančnú čiastku cca 51,6 milióna Sk. Potreba predmetného zvýšenia vyplýva aj zo špecifikácie priorít štátnej podpory v jednotlivých teritóriách a z finančnej náročnosti týchto priorít, ktoré definovali slovenské spolky a organizácie v zahraničí na rokovaníach stálych konferencií Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí a ďalších krajaňských fórach (sú uvedené v tomto materiáli). Zvýšená dotačná suma by umožnila čiastočne pokryť aj náklady spojené s opravou schátraných budov, ktoré sú vo vlastníctve slovenských spolkov v zahraničí, s rekonštrukciou ich interiérov a s výstavbou prípadných krajaňských kultúrnych centier, ktoré sú z hľadiska uchovania slovenského života v zahraničí nevyhnutné a v mnohých prípadoch nahrádzajú aj funkciu slovenských inštitútov, ktorých zriadenia ktorých sa Slováci žijúci v zahraničí v mnohých krajinách s rozrastajúcou sa krajaňskou komunitou márne dožadujú.

2. Realizácia štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí na území Slovenskej republiky v roku 2007

Výkon štátnej politiky v oblasti vzťahov SR k svojim krajanom, ktorá je štátnopolitickou prioritou Slovenskej republiky, je potrebné realizovať aj na území Slovenska. ÚSŽZ v roku 2006 zrealizoval celý rad podujatí, pričom aj v roku 2007 plánuje uskutočniť množstvo projektov zameraných na prezentáciu života a kultúry Slovákov žijúcich v zahraničí; na dokumentačnú činnosť o Slovákoch žijúcich v zahraničí; na záchranu slovenského kultúrneho dedičstva; na uskutočnenie Stálej

konferencie „Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí“; na podporu jazykovej a kultúrnej identity krajanov formou poskytnutia vzdelávacích programov a slovenskej filmovej produkcie; na edičnú činnosť; na skvalitnenie informovanosti o dianí na Slovensku pre Slovákov žijúcich v zahraničí a na oboznámenie slovenskej verejnosti so životom v jednotlivých krajaňských komunitách; na súčasnú migráciu obyvateľov SR do zahraničia; na zasadnutia slovensko-slovenských komisií; na zabezpečenie výkonu dohody medzi vládou SR a vládou MR o vzájomnej podpore národnostných menšín v oblasti školstva a kultúry; a i.

Keďže delimitované prostriedky z pôvodných inštitúcií - GSZS a Domu zahraničných Slovákov - mohli iba čiastočne pokryť plánované akcie a aktivity, ÚŠŽZ v marci 2006 v rámci rozpočtového opatrenia obdržal z Ministerstva financií SR na uskutočnenie ďalších akcií a projektov realizovaných v rámci štátnej starostlivosti o krajanov na Slovensku sumu 2,56 milióna Sk. Uvoľnená finančná čiastka však predstavovala iba zlomok z finančných prostriedkov, ktoré ÚŠŽZ žiadal na kvalitné zabezpečenie svojich úloh vyplývajúcich zo zákona a na bezproblémové etablovanie sa v rámci úradov štátnej správy.

Na realizáciu všetkých úloh vyplývajúcich zo zákona a na skvalitnenie kompletnej starostlivosti SR o svojich krajanov v rámci svojich kompetencií ÚŠŽZ plánuje v roku 2007 na Slovensku zabezpečiť projekty, akcie, aktivity a výkon medzinárodnej dohody, ktoré sú uvedené nasledovne:

1/ Stála konferencia „Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí“

600 000,- Sk

2/ Dni Slovákov žijúcich v zahraničí v Slovenskej republike / Svetový festival slovenskej mládeže

600 000,- Sk

3/ Folklórne slávnosti pod Poľanou v Detve

900 000,- Sk

4/ Južnoslovenské detské a mládežnícke folklórne slávnosti v Dulovciach

200 000,- Sk

5/ Prezentácia kultúry (výstavy, knižná produkcia, divadelné ochotníctvo, osobnosti)

400 000,- Sk

6/ Čitateľský tábor pre deti a mládež

200 000,- Sk

7/ Letná škola žurnalistiky (odborný kurz pre redaktorov krajaňskej tlače)

130 000,- Sk

8/ Vzdelávacie programy pre udržanie jazykovej a kultúrnej identity (účasť školskej mládeže na literárnych a recitačných súťažiach organizovaných na Slovensku a zasielanie kultúrnych hodnôt -

filmová produkcia, CD, DVD, jazykové príručky, kurzy choreografov)

220 000,- Sk

9/ Dokumentačná činnosť o Slovákoch žijúcich v zahraničí (akvizícia, prevoz dokumentačného materiálu slovacikálnej proveniencie na Slovensko)

400 000,- Sk

10/ Spracovanie databázy informácií o problematike Slovákov v zahraničí v domácich i zahraničných dokumentačných strediskách, inštitúciách, knižniciach a vedeckých pracoviskách

300 000,- Sk

11/ Edičná činnosť (zborníky z konferencií, populárno-vedecké publikácie o problematike Slovákov v zahraničí, antológie tvorby Slovákov v zahraničí)

400 000,-Sk

12/ Vedecký seminár Databáza informácií o problematike Slovákov žijúcich v zahraničí (zhodnotenie prieskumu o archívnych zbierkach, artefaktoch, knižnej produkcii o Slovákoch žijúcich v zahraničí v dokumentačných strediskách, archívoch a knižniciach na Slovensku a predstavenie projektu o databáze informácií v dokumentačných strediskách a spolkov Slovákov v zahraničí) s účasťou domácich i zahraničných odborníkov

450 000,- Sk

13/ Cena vlády SR pre významné osobnosti slovenského života v zahraničí

150 000,- Sk

14/ Sprostredkovanie informácií o dianí na Slovensku pre Slovákov žijúcich v zahraničí (TASR) - úloha vyšpecifikovaná v zákone

420 000,- Sk

15/ Projekt „Migrácia obyvateľov SR do zahraničia“ (Štatistický úrad Slovenskej republiky v spolupráci s úradom zabezpečí v rámci kontraktu ŠÚ SR s INFOSTAT – om – Inštitútom informatiky a štatistiky na rok 2007)

150 000,- Sk

16/ Výkon Dohody medzi vládou SR a vládou MR o vzájomnej podpore národnostných menšín v oblasti vzdelávania a kultúry

3 000 000,- Sk

SPOLU: 8 520 000,- Sk

3. Finančné prostriedky potrebné na zabezpečenie činnosti, chodu a dobudovanie ÚSŽZ v roku 2007

3.1. Mzdové prostriedky: 8 954 000,- Sk

- výdavky na mzdy na rok 2007 sú prepočítané na počet zamestnancov 20 (vrátane predsedníčky úradu a podpredsedu úradu), je tu zahrnuté dofinancovanie tarifného platu 1 zamestnanca v stálej štátnej službe za prvé tri mesiace, ktorý nebol zohľadnený v pôvodnom rozpočte roku 2006, ďalej vo výdavkoch je zohľadnené zvýšenie mzdových prostriedkov v zmysle záverov služobného hodnotenia v súlade so zákonom č. 312/2001 Z.z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ako aj finančná stimulácia zamestnancov; Záväzný ukazovateľ mzdových prostriedkov na rok 2006 predstavuje 6 396 000,- Sk.

Rozdiel medzi výškou mzdových prostriedkov na rok 2007 a záväzným ukazovateľom roku 2006 predstavuje 2 558 000,- Sk.

3.2. Odvody do poisťných fondov: 3 130 000,- Sk

- predstavujú 34,95% z mzdových prostriedkov;
Podiel odvodov do poisťných fondov z mzdových prostriedkov roku 2006 predstavuje 2 235 000,- Sk.

Rozdiel medzi výškou odvodov do poisťných fondov roku 2006 a 2007 predstavuje 895 000,- Sk.

3.3. Tovary a ďalšie služby: 15 950 000,- Sk

- vychádzame z predpokladanej skutočnosti roku 2006, zvýšenej o koeficient nárastu cien pri tovaroch a službách; Výdavky v tejto kategórii zahŕňajúcej platby za tovary a služby v roku 2006 predstavujú 15 023 000,- Sk.

V porovnaní s rokom 2006 rozdiel v tejto kategórii predstavuje zvýšenie na rok 2007 o 927 000,- Sk.

3.4. Bežné transfery: 130 000,- Sk

- predstavujú odchodné a transfery na nemocenské dávky, nie sú tu zahrnuté granty;

Tieto jednostranné transferové platby v roku 2006 predstavujú 100 000,- Sk.

Rok 2007 predstavuje zvýšenie týchto transferových platieb v porovnaní s rokom 2006 o 30 000,- Sk.

3.5. Kapitálové výdavky:

1 000 000,- Sk

- zohľadňuje obstaranie nehmotného a hmotného majetku (dovybavenie kancelárií, výpočtová technika, prevádzkové stroje a interiérové vybavenie);

V porovnaní s rokom 2006 predstavujú tieto výdavky zníženie o 719 999,- Sk.

SPOLU: 29 164 000,- Sk

**Požadované zvýšenie finančných prostriedkov - rozdiel
(rok 2007 v porovnaní s rokom 2006)**

- 1. Štátna podpora Slovákom žijúcim v zahraničí v rámci grantového systému ÚŠŽZ v roku 2007**

20 350 000,- Sk

- 2. Realizácia štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí na území Slovenskej republiky v roku 2007 (vrátane „Výkonu Dohody medzi vládou SR a vládou MR o vzájomnej podpore národnostných menšín ...“ vo výške 3 000 000,- Sk).**

4 800 000,- Sk

- 3. Finančné prostriedky potrebné na zabezpečenie činnosti, chodu a dobudovanie ÚŠŽZ v roku 2007**

3 690 000,- Sk

SPOLU: 28 840 000,- Sk